

ลักษณะทั่วไปของภาคตะวันตก

3.1 ลักษณะทางกายภาพ

3.1.1 ที่ตั้ง ภาคตะวันตกตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแม่กลองเป็นส่วนใหญ่ ระหว่างเส้นรุ้งที่ $98^{\circ} 25'$ ถึง $100^{\circ} 51'$ เหนือ และเส้นแวงที่ $11^{\circ} 40'$ ตะวันออก ถึง $15^{\circ} 37'$ ตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 46,092 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 18 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 30 กิโลเมตร โดยจัดอยู่ในเขตอิทธิพลชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ภาคตะวันตกเป็นที่ตั้งของพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้คือ

ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดตาก อุทัยธานี และชัยนาท

ทิศตะวันตก ติดกับสหภาพพม่า

ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา และนนทบุรี

ทิศใต้ ติดกับจังหวัดชุมพร และอำเภอไทย

3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ ภาคตะวันตกสามารถแบ่งลักษณะภูมิประเทศเป็น 3 เขตใหญ่ คือ

(1) บริเวณลุ่มน้ำภาคกลาง เป็นพื้นที่บริเวณที่ราบ (The flat alluvial) อยู่ทางค้ำ้นตะวันออกของลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ เกิดจากแม่น้ำน้ำตะกอนมาทับถมกัน จนกลายเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และพื้นที่บางส่วนของจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี บริเวณริมขอบของที่ราบลุ่มมีแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านบริเวณที่ราบลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม และลงสู่อ่าวไทย ที่จังหวัดสมุทรสาคร

(2) บริเวณที่สูงและภูเขา มีลักษณะเป็นที่ราบลอนคลื่น (The Undulating Belt) เป็นที่ราบเชิงเขา อยู่ทางตะวันตกของกลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูง และภูเขาสลับซับซ้อนเป็นแนวต่อเนื่องจากเหนือมาใต้ มีทิวเขาที่สำคัญ 2 แนว คือ ทิวเขาถนนธงชัยในจังหวัดกาญจนบุรี และทิวเขาตะนาวศรี ซึ่งต่อเนื่องจากทิวเขาถนนธงชัย ในจังหวัดกาญจนบุรีจนถึงจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา และที่สูงในบริเวณค้ำคะวันตก จึงเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำที่สำคัญหลายสาย ซึ่งไหลลงสู่บริเวณที่ราบลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ แม่น้ำศรีสวัสดิ์ (แควใหญ่) และแม่น้ำไทรโยค (แควน้อย) ซึ่งไหลมารวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลองที่อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

(3) บริเวณชายฝั่งทะเล ซึ่งมีพื้นที่บางส่วนของจังหวัดสมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และสมุทรสาคร มีการทำนาเกลือ และมีป่าชายเลนในบางส่วน

3.1.3 ภูมิอากาศ ภาคตะวันตก เป็นภาคที่มีอากาศร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 30 องศาเซลเซียส ถึง 38 องศาเซลเซียส มีปริมาณฝนตกชุกจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในช่วงเดือนพฤศจิกายน

3.1.4 แหล่งน้ำ ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำได้คั้น

(1) แหล่งน้ำธรรมชาติ ในภาคตะวันตกมีลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ 5 แห่ง ได้แก่

- บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง
- บริเวณแม่น้ำแควและแม่น้ำแม่กลอง
- บริเวณแม่น้ำเพชรบุรี
- บริเวณแม่น้ำปราณบุรี
- บริเวณแม่น้ำประจวบคีรีขันธ์

(2) แหล่งน้ำใต้ดิน (Ground Water) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถแบ่ง
 บริเวณที่มีน้ำใต้ดินมาก ออกเป็น 2 บริเวณ คือ

- บริเวณที่ราบตอนกลางของภาค (The Central Plain)

ซึ่งได้แก่ บริเวณที่ราบใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำบางปะกง มีพื้นที่ประมาณ
 30,000 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ บริเวณเขตสุพรรณบุรี ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำสุพรรณบุรี
 และบริเวณเขตนครปฐม ซึ่งเป็นพื้นที่ทางตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ในช่วงจังหวัดนครปฐม กับ
 อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี รวมถึงด้านตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอดำรงวิทยะปาล จังหวัด
 กาญจนบุรี และด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

- บริเวณเทือกเขาหินปูน (The Limestone Area) ซึ่งส่วนใหญ่
 จะอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแควน้อย ลำพาลี บริเวณอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และในบริเวณ
 จังหวัดราชบุรี

3.1.5 โครงการชลประทาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโครงการชลประทานทั้งขนาดเล็ก
 ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อยู่หลายโครงการที่สำคัญ ได้แก่

- โครงการชลประทานแม่กลองใหญ่ มีเขื่อนเก็บกักน้ำอยู่ 3 แห่ง คือ
 เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี เขื่อนเจ้าพระยา และเขื่อนเขาแหลม
- โครงการเจ้าพระยา บริเวณแม่น้ำสุพรรณบุรีได้รับน้ำจากเขื่อนชัยนาท
- โครงการชลประทานกระเสียว
- โครงการชลประทานเพชรบุรี
- โครงการชลประทานปราณบุรี

3.1.6 ทรัพยากร เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือแตกต่างกัน ดังนั้น
 ทรัพยากรที่มีจึงแตกต่างกันไป ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในภาค ก็คือ ป่าไม้ และแร่ธาตุ รองลงมา
 ได้แก่ ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตรสูง ซึ่งจากการแบ่งเขตพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย

(Agro Economic Zone of Thailand) ปรากฏว่า ภาคตะวันตกมีพื้นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจที่ 11 ซึ่งมีดินที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว อ้อย ไม้สัก พื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี และนครปฐม เขตเศรษฐกิจที่ 12 ซึ่งดินเหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ ไม้สัก อ้อย ละหุ่ง มันสำปะหลัง ไม้สัก พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี และเขตเศรษฐกิจที่ 14 เหมาะกับการปลูกมะพร้าว และทำประมงทะเล ไม้สัก พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ ทรัพยากรที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ พืชไร่ซึ่งเป็นผลผลิตทางเกษตรที่ทำรายได้แก่ภาคที่สำคัญ ไม้สัก อ้อย สับปะรด ข้าว มะพร้าว มันสำปะหลัง นอกจากนี้ รวมถึงผลผลิตทางการประมงด้วย

ในภูมิภาคที่เป็นที่ราบสูง และภูเขา ซึ่งไม้สัก พื้นที่ทางตะวันตกของภาค มีโครงสร้างหินเก่า จึงเป็นแหล่งแร่ธาตุ และป่าไม้ที่สำคัญ สินแร่ที่น่าสนใจได้แก่ภาคตะวันตกมากที่สุดคือ แร่ดีบุก และสังกะสี นอกจากนี้ ก็มีพวกแร่เหล็ก หินพันม้า โคลไรท์ ควอทซ์ ตะกั่ว และพลวง สำหรับทรัพยากรทางการก่อสร้าง ภาคตะวันตกนั้น บริเวณแม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ ได้กักเซาะบริเวณที่สูงและภูเขาหาคะกอนมาทับถมกัน จนกลายเป็นแหล่งทรายขนาดใหญ่ ได้กักน้ำ โดยเฉพาะในจังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี ซึ่งใช้เป็นวัสดุสำหรับโรงงานทั้งในภาคและระหว่างภาคด้วย

(ดูตารางที่ 3.1 ประกอบ)

ทรัพยากรที่น่าสนใจ และควรส่งเสริมอย่างยิ่ง คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ภาคตะวันตกมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวถึง 70 แห่ง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 23 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 25 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางการศึกษา 7 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 15 แห่ง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาประเทศไทยประมาณ ร้อยละ 18 จะมาพักในภาคตะวันตก แหล่งท่องเที่ยววนั้น มีกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในภาค ทั้งนี้ เพราะลักษณะภูมิประเทศอันสวย จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดในภาค ประมาณ 20 แห่ง และธุรกิจโรงแรมในจังหวัดกาญจนบุรีก็มีการขยายตัวสูงสุดในภาคด้วย

(ดูตารางที่ 3.2 ประกอบ)

ตารางที่ 3.1 แสดงมูลค่าของผลผลิตแร่ของภาคตะวันตก ปี พ.ศ. 2521

ชนิดแร่	มูลค่าผลผลิตภาคตะวันตก (ล้านบาท)	มูลค่าผลผลิตทั้งประเทศ (ล้านบาท)	ผลผลิตจากภาคตะวันตก (ร้อยละ)
พลวง	36.7	136.0	27.0
แบลไซต์	0.2	0.2	100.0
โคลัมไบต์	0.3	4.8	6.3
โคโลไบต์	0.5	0.5	100.0
เฟลสปาร์	3.0	16.3	18.7
ฟลูออไรด์			
เกอร์ด้า	37.8	37.8	100.0
เกอร์ดี	41.8	157.1	26.6
ตะกั่ว	25.2	26.4	95.6
ฟอสเฟต	0.3	1.5	21.0
ควอทซ์	5.3	5.3	100.0
ดีบุก	1,020.3	7,558.0	13.5
สังกะสี	124.5	1,083.0	11.5
รวม	1,296.0	9,741.4	

ที่มา : กองเศรษฐกิจธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันตก ปี พ.ศ. 2521

จังหวัด	จำนวนแหล่งท่องเที่ยว (แห่ง)	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว
กาญจนบุรี	20	เป็นแหล่งท่องเที่ยว
นครปฐม	4	- ธรรมชาติ 23 แห่ง
เพชรบุรี	17	- วัฒนธรรม 25 แห่ง
ประจวบคีรีขันธ์	8	- การศึกษา 7 แห่ง
ราชบุรี	8	- ประวัติศาสตร์ 15 แห่ง
สมุทรสาคร	4	
สมุทรสงคราม	4	
สุพรรณบุรี	5	
รวม	70	รวม 70 แห่ง

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3.2 การใช้ที่ดินในภาคตะวันตก

3.2.1 การใช้ที่ดินของภาคตะวันตก ปี พ.ศ. 2514 มีการใช้ที่ดินเพื่อถือครองทางการเกษตรทั้งสิ้น 12,217.52 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 26.50 ของพื้นที่ภาค สัดส่วนระหว่างพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับพื้นที่ทั้งหมด สามารถจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

(1) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดสูงกว่า ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้แก่ จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ

(2) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดต่ำกว่า ร้อยละ 80 ลงมา ได้แก่

-- พื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี และราชบุรี ซึ่งมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นร้อยละ 57.94, 57.04 และ 35.42 ตามลำดับ

- พื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีพื้นที่ถือครองการเกษตรต่ำ คิดเป็นร้อยละ 26.93, 20.36 และ 7.33 ตามลำดับ

การใช้ที่ดินของภาคตะวันตกในปี พ.ศ. 2514 มีพื้นที่ป่าไม้ 24,091 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 52.26 รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ถือครองทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 26.50 สำหรับการใช้ที่ดินเพื่อถือครองทางการเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เป็นการทำนา รองลงมา ได้แก่ การทำพืชไร่ และเป็นที่อยู่อาศัย จังหวัดที่มีพื้นที่การทำนาสูงสุดในภาค ก็คือ จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดนครปฐม และราชบุรี จังหวัดที่มีการปลูกพืชไร่มากที่สุดในภาคก็คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี

(ดูตารางที่ 3.3, 3.4 ประกอบ)

3.2.2 การใช้ที่ดินภาคตะวันตก ปี พ.ศ. 2524 มีการใช้ที่ดินเพื่อการถือครองทางการเกษตรทั้งสิ้น 14,090 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 31 ของพื้นที่ภาค ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2514 เพียงร้อยละ 1.39 (ต่อปี) เท่านั้น สัดส่วนระหว่างพื้นที่ถือครองทำการเกษตรกับพื้นที่ทั้งหมด สามารถแตกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้คือ

ตารางที่ 3.3 การใช้ที่ดินของภาคตะวันตก ปี พ.ศ. 2514

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด (กม. ²)	เนื้อที่ป่าไม้ (กม. ²)	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร		เนื้อที่ไม่ได้จำแนก (กม. ²)
			จำนวน (กม. ²)	ร้อยละ	
กาญจนบุรี	19,486	13,885.32	1,428.28	7.33	4,172.40
นครปฐม	2,178	-	1,915.19	87.93	262.80
สุพรรณบุรี	5,339	876.28	3,093.70	57.94	1,369.02
สมุทรสงคราม	399	57.92	227.60	57.04	114.02
สมุทรสาคร	840	-	729.19	86.81	110.81
ราชบุรี	5,120	2,138.48	1,813.44	35.42	1,168.08
เพชรบุรี	6,357	3,780.80	1,294.34	20.36	1,281.86
ประจวบคีรีขันธ์	6,373	3,352.32	1,716.32	26.93	1,304.22
รวมภาค	46,092 (100)	24,091 (52:26)	12,217.52 (26:50)		9,783.22 (21.23)

ที่มา : สถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 3.4 ประเภทการใช้ที่ดินการถือครองทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2514

จังหวัด	ที่อยู่อาศัย	% เนื้อที่ทั้งหมด	ที่นา	% เนื้อที่ทั้งหมด	พืชไร่ผักผลไม้	% เนื้อที่ทั้งหมด
กาญจนบุรี	32.21	0.16	625.43	3.20	572.46	2.93
นครปฐม	83.73	3.84	1,293.67	59.39	389.70	17.89
สุพรรณบุรี	137.76	2.58	2,459.50	46.27	339.32	6.36
สมุทรสงคราม	11.56	2.90	44.10	11.05	138.21	34.64
สมุทรสาคร	23.34	2.78	473.35	56.35	117.08	13.93
ราชบุรี	41.18	0.80	1,189.89	23.24	453.69	8.86
เพชรบุรี	31.06	0.49	752.11	11.83	290.94	4.58
ประจวบคีรีขันธ์	32.92	0.52	215.64	3.38	1,051.39	16.50
รวมภาค	393.76	0.85	7,053.69	15.30	3,352.79	7.27

ที่มา : สถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดสูงกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไป ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี และนครปฐม ซึ่งเป็นจังหวัดในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ

(2) จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดต่ำกว่าร้อยละ 70 ลงมา ซึ่งแบ่งกลุ่มย่อยได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- จังหวัดที่มีพื้นที่บางส่วนอยู่บริเวณคันอ่าวไทย ได้แก่ จังหวัดราชบุรี สมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 41.52, 52.14 และ 37.09 ตามลำดับ

- จังหวัดที่มีพื้นที่ถือครองการเกษตรต่อพื้นที่จังหวัดต่ำมาก ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเพียงร้อยละ 23.67, 23.22 และ 14.18

ลักษณะการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ในปี พ.ศ. 2524 เป็นป่าไม้ มีประมาณ 18,562 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 40.27 ของพื้นที่ภาค รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ถือครองทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 31 ของพื้นที่ภาค การใช้ที่ดินถือครองทางการเกษตร เป็นการทำนาร้อยละ 15 รองลงมาได้แก่ พืชไร่ และที่อยู่อาศัย จังหวัดที่มีการทำนาสูงสุด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมาได้แก่ จังหวัดราชบุรี และนครปฐม จังหวัดที่มีการปลูกพืชไร่มากที่สุดในภาค คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมาได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดสุพรรณบุรี

(ตารางที่ 3.5, 3.6 ประกอบ)

เมื่อเปรียบเทียบการใช้ที่ดินของภาคตะวันตกในช่วง 11 ปี (2514-2524) จะเห็นว่า พื้นที่ป่าไม้ลดลงถึงร้อยละ 2.71 ของพื้นที่ภาค การใช้ที่ดินแต่ละประเภทมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ดังนี้คือ

1) ประเภทที่อยู่อาศัย มีพื้นที่จังหวัดที่มีสัดส่วนการใช้ที่ดินที่อยู่อาศัยลดลงจากปี พ.ศ. 2514 ก็คือ จังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร พื้นที่ดังกล่าวเป็นจังหวัดทางเกษตรกรรมของภาค สำหรับจังหวัดที่เหลือจะมีการเพิ่มของสัดส่วน

ตารางที่ 3.5 การใช้ที่ดินของภาคตะวันตก ปี พ.ศ. 2524

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด (กม. ³)	เนื้อที่ป่าไม้ (กม. ³)	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร		เนื้อที่ไม่ได้ จำแนก (กม. ³)
			(กม. ³)	ร้อยละ	
กาญจนบุรี	19,486	12,639	2,764	14.18	4,083
นครปฐม	2,178	-	1,807	73.78	571
สุพรรณบุรี	5,339	688	4,022	75.33	629
สมุทรสงคราม	399	34	148	37.09	217
สมุทรสาคร	840	-	438	52.14	402
ราชบุรี	5,120	1,111	2,126	41.52	1,883
เพชรบุรี	6,357	2,575	1,505	23.67	2,277
ประจวบคีรีขันธ์	6,373	1,515	1,480	23.12	3,378
รวมภาค	46,092 (100)	18,562 (40.27)	14,090 (30.57)		13,440 (29.16)

ที่มา : สถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 3.6 แสดงประเภทการใช้ที่ดินถือครองทางการเกษตร ปี พ.ศ. 2524

จังหวัด	ที่อยู่อาศัย	% เนื้อที่	ที่นา	% เนื้อที่	พืชไร่และ ผักผลไม้	% เนื้อที่
		ทั้งหมด		ทั้งหมด		ทั้งหมด
กาญจนบุรี	76.06	0.39	767.02	3.94	1,847.44	9.48
นครปฐม	55.94	2.56	895.68	41.12	606.88	27.86
สุพรรณบุรี	96.90	1.81	2,684.95	50.29	1,197.12	22.42
สมุทรสงคราม	7.68	0.61	14.09	3.53	123.04	30.84
สมุทรสาคร	11.65	0.69	231.49	27.56	151.32	18.01
ราชบุรี	60.55	1.18	1,339.45	26.16	668.90	13.06
เพชรบุรี	44.29	1.39	918.29	14.45	414.70	6.52
ประจวบคีรีขันธ์	38.96	1.92	121.03	1.90	1,210.65	19.00
รวมภาค	392.03	0.85	6,972.00	15.13	6,220.05	13.49

ที่มา : สถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางอุตสาหกรรมของภาค ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

2) ประเภทที่นา จังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่นาลดลง ได้แก่ จังหวัดนครปฐม สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งอาจจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำนา จึงทำให้มีสัดส่วนพื้นที่นาลดลง และในพื้นที่อื่น ๆ มีสัดส่วนพื้นที่นาเพิ่มขึ้นในอัตราที่ไม่สูงนัก

3) ประเภทพืชไร่และผักผลไม้ ทุกจังหวัดในภาคตะวันตกมีการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่พืชไร่ในอัตราที่สูงเกือบทุกพื้นที่ ภาคที่มีการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่ของพืชไร่ถึง 2 เท่า จังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่พืชไร่เพิ่มมากที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรี

จะเห็นได้ว่า แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตของภาคตะวันตกก็คงมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าและที่นามาปลูกพืชไร่เพิ่มขึ้น ถ้าพื้นที่พืชไร่เพิ่มสูงขึ้น ก็ย่อมแสดงว่าต้องมีการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่ามากขึ้น ดังนั้น การขยายพื้นที่ทางภาคตะวันตกจึงน่าจะถูกจำกัดลง ควรจะเป็นการปรับปรุงคุณภาพดินที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าปัจจุบัน

3.3 ระบบคมนาคมขนส่ง

ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีการติดต่อสะดวกทั้งภายในภาคและระหว่างภาค ได้ทั้งถนน ทางรถไฟ และทางน้ำ ดังมีรายละเอียดดังนี้ คือ

3.3.1 ระบบถนน ประกอบด้วย

(1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 คือ ถนนเพชรเกษม จากกรุงเทพฯ ๗ ผ่าน นครปฐม เทศบาลเมืองบ้านโป่ง เทศบาลเมืองโพธาราม เทศบาลเมืองราชบุรี เทศบาลเมืองเพชรบุรี และเทศบาลตำบลชะอำ และจากทางหลวงสายนี้ ยังติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรีได้โดยสะดวกอีกด้วย มีปริมาณการจราจรสูงสุด 52,257 คันต่อวัน ซึ่งอยู่ในบริเวณต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานคร

(2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 ธนบุรี-ปากท่อ เชื่อมระหว่างถนนสุขสวัสดิ์ ในกรุงเทพมหานคร กับทางหลวงสายเพชรเกษม ในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สัดผ่านเขตชุมชน

เมืองในจังหวัดสมุทรสาคร และตอนใต้ของจังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้การติดต่อระหว่างกรุงเทพมหานครและจังหวัดในภาคใต้ทำได้สะดวกและรวดเร็ว ปริมาณการจราจรสายนี้สูงสุดประมาณ 13,000 คัน/วัน ในบริเวณธนบุรีถึงสมุทรสงคราม

(3) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 321 สายมาลัยแมน มีความยาวประมาณ 90 กิโลเมตร เชื่อมระหว่างจังหวัดนครปฐมกับจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งใช้ติดต่อระหว่างถนนนี้กับจังหวัดสิงห์บุรี และภาคเหนือได้สะดวกอีกด้วย ปริมาณการจราจรสูงสุด 8,790 คัน/วัน

(4) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 สายแสงชูโต เป็นทางหลวงแผ่นดินที่แยกจากสายเพชรเกษม เชื่อมระหว่างจังหวัดราชบุรีกับจังหวัดกาญจนบุรี นับว่าเป็นทางหลวงสายที่สำคัญทางเศรษฐกิจที่สุดทางภาคตะวันตก เพราะมีโรงงานน้ำตาลตั้งอยู่ริมถนนสายนี้เป็นจำนวนมาก ปริมาณการจราจรสูงสุด 13,529 คัน/วัน ในบริเวณอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

(5) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 324 สายกาญจนบุรี-อุ้มทอง เชื่อมระหว่างจังหวัดกาญจนบุรีกับจังหวัดสุพรรณบุรี โดยแยกจากทางหลวงสายแสงชูโต หักผ่านอำเภอเมืองกาญจนบุรี เชื่อมกับทางหลวงสายมาลัยแมน ในเขตอำเภออุ้มทอง ปริมาณการจราจรสูงสุดประมาณ 3,298 คัน/วัน ซึ่งอยู่ในบริเวณอำเภอเมืองกาญจนบุรี และอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

(6) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 325 สายบางแพ-สมุทรสงคราม โดยแยกจากทางหลวงแผ่นดินเพชรเกษม ในเขตอำเภอเมืองราชบุรี ผ่านอำเภอบางแพ ดำเนินสะดวก บางคนที อัมพวา และเชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินสายธนบุรี-ปากท่อ

นอกจากนี้ ก็มีทางหลวงจังหวัด ทางชนบท และถนนขนนคันคลองชลประทาน อีกเป็นจำนวนมาก

3.3.2 ทางรถไฟ เส้นทางรถไฟที่ผ่านไปภาคตะวันตกที่สำคัญ มีดังนี้คือ

(1) ทางรถไฟสายใต้ เริ่มจากกรุงเทพมหานครผ่านจังหวัดนครปฐม ถึงชุมทางหนองปลาดุก ในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แล้วแยกออกเป็น 3 สาย คือ

- แยกจากชุมทางหนองปลาตุกไปทางใต้ ผ่านอำเภอบ้านโป่ง โพธาราม
เรื่อยลงมาทางเพชรบุรีไปประจวบคีรีขันธ์

- แยกจากชุมทางหนองปลาตุกไปทางตะวันตกของแม่น้ำแม่กลอง ไปสุด
ที่อำเภอไทรโยค

- แยกจากชุมทางหนองปลาตุกไปทางเหนือถึงจังหวัดสุพรรณบุรี

(2) ทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่-แม่กลอง จากวงเวียนใหญ่ไปสมุทรสาคร

3.3.3 ทางน้ำ เส้นทางน้ำมีความสำคัญในภาคตะวันตก เฉพาะบางส่วนของพื้นที่ใน
จังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี สมุทรสงคราม และจังหวัดสมุทรสาคร เส้นทางที่สำคัญ ได้แก่

(1) แม่น้ำแควน้อย แควใหญ่ เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อที่สำคัญในบริเวณ
ที่สูงและภูเขา ทางทิศเหนือและตะวันตกของภาค

(2) แม่น้ำแม่กลอง เส้นทางทางเดินเรือจากแม่น้ำแม่กลองสู่กรุงเทพมหานคร
มีหลายเส้นทาง

- เส้นทางจากราชบุรีผ่านคลองคำเนินสะดวกออกสู่แม่น้ำท่าจีน และ
ผ่านคลองภาษีเจริญเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

- เส้นทางจากสมุทรสงครามผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เข้าคลองมหาชัย
สู่กรุงเทพมหานคร

- แม่น้ำท่าจีน เป็นแม่น้ำที่ไหลขนานกับแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่ทาง
ตะวันออก การคมนาคมจะมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำเจ้าพระยา โดยสามารถติดต่อกันได้โดยคลองต่าง ๆ

3.4 ลักษณะประชากรในภาค

3.4.1 ขนาดและจำนวนประชากร ภาคตะวันตกมีประชากรทั้งสิ้น 3,705,881 คน
(สถิติปี พ.ศ. 2524) ความหนาแน่นของประชากรภาค เท่ากับ 80 คน/ตร.กม. จังหวัดที่มี

ประชากรมากที่สุด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 716,398 คน คิดเป็นร้อยละ 19.33 รองลงมาได้แก่ จังหวัดราชบุรี มีประมาณ 653,589 คน คิดเป็นร้อยละ 17.63 และจังหวัดนครปฐม ประมาณ 569,649 คน คิดเป็นร้อยละ 15.37

3.4.2 ความหนาแน่นของประชากร ภาคตะวันตกสามารถจะแบ่งพื้นที่ตามความหนาแน่นของประชากร (สถิติปี พ.ศ. 2524) ได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้คือ

- (1) จังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นสูงสุดในภาค ได้แก่ จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครปฐม
- (2) จังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรปานกลาง ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดราชบุรี
- (3) จังหวัดที่มีความหนาแน่นของประชากรต่ำกว่าในภาค คือ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดเพชรบุรี

3.4.3 อัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร ภาคตะวันตกมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากร คิดเป็นร้อยละ 2.02 ต่อปี (ในช่วงปี พ.ศ. 2519-2524) จังหวัดที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรสูงสุดในภาค คือ จังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 4.33 ต่อปี จังหวัดที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรต่ำที่สุดในภาค ก็คือ จังหวัดสมุทรสงคราม ร้อยละ 0.55 ต่อปี

3.4.4 การย้ายถิ่นของประชากร ในภาคตะวันตกการอพยพย้ายถิ่นของประชากรเป็นการอพยพภายในภาคเดียวกัน มีประชากรอพยพเข้าทั้งสิ้น 128,450 คน คิดเฉลี่ยปีละ 25,690 คน มีประชากรอพยพออกทั้งสิ้น 150,108 คน คิดเฉลี่ยปีละ 30,022 คน ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีการขาดดุลย์ย้ายถิ่นทั้งสิ้น 21,658 คน มี 3 จังหวัด เท่านั้น ที่ได้ดุลย์การย้ายถิ่น ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดสมุทรสาคร จะเห็นว่าเป็นพื้นที่ทางอุตสาหกรรมของภาค ส่วนในจังหวัดอื่น ๆ ของภาคมีการย้ายถิ่นขาดดุลย์ทั้งสิ้น จังหวัดที่มีการ

ขาดดุลการย้ายถิ่นสูงสุด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดที่มีการอพยพเข้ามากที่สุดในภาค ก็คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมาได้แก่ นครปฐม และราชบุรี สำหรับจังหวัดที่มีการอพยพออกมากที่สุด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมาได้แก่ จังหวัดราชบุรี และนครปฐม (สถิติ ปี พ.ศ. 2523) (ดูตารางที่ 3.7 ประกอบ)

3.5 โครงสร้างเศรษฐกิจ

3.5.1 ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีระดับเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมาก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้น 27,253.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.75 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์สูงสุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี มีมูลค่า 5,382.2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.75 รองลงมาได้แก่ จังหวัดราชบุรี มีมูลค่า 4,825.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.70 และจังหวัดนครปฐม มีมูลค่า 4,059.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15 ถ้าพิจารณาผลิตภัณฑ์รวมเป็น 3 สาขา ซึ่งได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และบริการ จะเห็นได้ว่าสาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาที่ทำรายได้ให้แก่ภาคตะวันตกสูงสุด มีมูลค่า 10,430.4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.27 ของผลิตภัณฑ์ภาคตะวันตก มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 6.7 ต่อปี ซึ่งกลีกรวมเป็นสาขาเกษตรทั้งหมด การขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกเป็นการขยายพื้นที่ในเขตที่ราบสูง (Upland Area) ผลิตภัณฑ์บริการเป็นสาขาที่ทำรายได้ให้กับภาคตะวันตกรองลงมา คือมีมูลค่า 9,318 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.19 สำหรับสาขาอุตสาหกรรมนั้น มีมูลค่าต่ำสุดในผลิตภัณฑ์ภาคทั้งหมด มีมูลค่า 7,504.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.54 ซึ่งเป็นสาขาที่มีบทบาทน้อยที่สุด แสดงว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมในภาคนี้ยังไม่เจริญเท่าที่ควร การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และการขยายตัวของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งมีความสำคัญที่เกิดขึ้นใหม่ในภาค ยังจำกัดตัวอยู่บริเวณรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร คือ จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร (ดูตารางที่ 3.8 ประกอบ)

3.5.2 โครงสร้างเศรษฐกิจ รายสาขา

(1) สาขาเกษตรกรรม เป็นสาขาที่ทำรายได้ให้กับภาคตะวันตกสูงสุด จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์สาขาเกษตรกรรมสูงสุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี มีมูลค่า 1,932.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.52 รองลงมาได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี มีมูลค่า 1,787.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.14 และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คิดเป็นร้อยละ 16.16

ตารางที่ 3.7 แสดงจำนวนประชากร อัตราการเปลี่ยนแปลง และการย้ายถิ่นของประชากร ปี พ.ศ. 2524

จังหวัด	ประชากร		พื้นที่ (กม. ²)	ความหนาแน่น ปี 2524 (คน/กม. ²)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง ปี 2519-2524 (% ต่อปี)	การย้ายถิ่น		
	ปี 2519	ปี 2524				ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายสุทธิ
กาญจนบุรี	447,679	544,653	19,486	28	4.33	26,992	18,860	8,132
ประจวบคีรีขันธ์	344,127	381,042	6,373	60	2.40	21,002	14,284	6,718
เพชรบุรี	345,174	372,215	6,357	59	1.57	7,997	14,647	-6,650
ราชบุรี	596,756	653,589	5,120	128	1.91	22,293	27,425	-5,132
สมุทรสงคราม	192,335	197,591	399	478	0.55	2,772	10,352	-7,580
สุพรรณบุรี	677,372	716,398	55,339	134	1.15	12,524	31,817	-19,293
นครปฐม	518,474	569,649	2,178	261	1.97	23,501	24,011	-510
สมุทรสาคร	244,614	270,744	840	322	2.13	11,369	8,712	2,657
รวมภาคตะวันตก	3,366,531	3,705,881	46,092	80	2.02	128,450	150,108	-21,658

ที่มา : สำมะโนประชากร ปี พ.ศ. 2523 กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

(2) สาขาอุตสาหกรรม เป็นสาขาที่ทำรายได้ให้แก่ภาคตะวันตกค่าที่สุด จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมสูงสุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี มีมูลค่า 1,775.2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.65 รองลงมาได้แก่ จังหวัดราชบุรี มีมูลค่า 1,715.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.86 และจังหวัดนครปฐม มีมูลค่า 1,333.1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.76

(3) สาขาริการ เป็นสาขาที่ทำรายได้ให้กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากสาขาเกษตรกรรม จังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์สาขาริการสูงสุด คือ จังหวัดราชบุรี มีมูลค่า 1,760.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.89 รองลงมาได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี มีมูลค่า 1,674.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.97 และจังหวัดนครปฐม มีมูลค่า 1,431.2 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 15.36

(4) รายได้ตัวเฉลี่ยต่อบุคคล ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีรายได้ตัวเฉลี่ยต่อบุคคลอยู่ในระดับต่ำ คือ 7,354 บาท มีเพียง 2 จังหวัดเท่านั้น ที่มีรายได้ตัวเฉลี่ยต่อบุคคลค่ากว่าภาค คือ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งค่าที่สุดในภาค มีรายได้ตัวเฉลี่ยต่อบุคคล คือ 3,419 บาท จังหวัดที่มีรายได้ตัวเฉลี่ยต่อบุคคลสูงสุดในภาค คือ 13,940 บาท รองลงมาได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี คือ 11,477 บาท และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คือ 9,244 บาท

3.6 สรุป

ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีความแตกต่างทั้งทางภูมิประเทศ ซึ่งมีทั้งที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่ราบสูง และภูเขา บริเวณริมชายฝั่งทะเล จึงทำให้ภาคตะวันตกแตกต่างกันในทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และการพัฒนาต่าง ๆ ปัญหาที่สำคัญของภาคตะวันตก ในปัจจุบันก็คือ เป็นภาคที่มีการอพยพออกของประชากรสูง อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลง เพราะการผลิตส่วนใหญ่เป็นสาขาเกษตรกรรม ซึ่งมีประสบปัญหา ราคาผลผลิตตกต่ำ และที่สำคัญก็คือภาคนี้ยังขาดศูนย์กลางในการเร่งรัดพัฒนาภาค

เพื่อเป็นการแก้ปัญหารายแรงของภาคตะวันตก ภาคนี้ควรจะเป็นพื้นที่ที่สมควรพัฒนา โดยเร่งด่วน เป็นภาคที่พร้อมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา คือ อุดมไปด้วย ป่าไม้ แร่ธาตุ ผลผลิตทางการเกษตร แหล่งท่องเที่ยว และพลังงานไฟฟ้า แหล่งน้ำ ตลอดจนอยู่ไม่ไกลจากตลาดที่จะซื้อและขายสินค้า คือ กรุงเทพมหานคร และเป็นแหล่งอพยพที่สำคัญแห่งหนึ่ง ภาคนี้จึงมีศักยภาพสูงในการที่จะพัฒนาอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.8 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันตก รายสาขา ปี พ.ศ. 2524 (ราคาคงที่ ปี พ.ศ. 2515)

จังหวัด		สาขาเกษตรกรรม	ร้อยละ	สาขาอุตสาหกรรม	ร้อยละ	สาขาบริการ	ร้อยละ	รายได้ตัวเฉลี่ย ต่อบุคคล
สมุทรสาคร	3,295.6 12.09	1,187.6	11.39	1,063.2	14.17	1,044.8	11.21	13,940
สมุทรสงคราม	594.2 2.18	210.4	2.02	84.4	1.12	299.4	3.22	3,419
นครปฐม	4,059.5 15.00	1,295.2	13.42	1,333.1	17.76	1,431.2	25.36	8,141
เพชรบุรี	2,371.6 8.70	981.2	9.41	516.4	6.88	873.0	9.37	7,277
ราชบุรี	4,825.6 17.70	1,350.2	12.84	1,715.1	22.86	1,760.3	18.89	8,430
สุพรรณบุรี	3,634.1 13.33	1,787.9	17.14	621.2	8.28	1,225.0	13.15	5,780
กาญจนบุรี	5,382.2 19.75	1,932.1	18.52	1,775.2	23.65	1,674.9	17.97	11,477
ประจวบคีรีขันธ์	3,091.5 11.34	1,685.8	16.16	396.3	5.28	1,009.4	10.83	9,244
รวมภาคตะวันตก	27,253.3 100.00	10,430.4	100	7,504.9	100	9,318.0	100	7,354

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้แบ่งระดับการพัฒนาภาคตะวันตก ออกเป็น 4 เขต คือ

1. เขตเศรษฐกิจทรุกโทรม (Dispress Sub-Region) เป็นกลุ่มพื้นที่บริเวณ ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของภาค ตั้งแต่จังหวัดสมุทรสาครลงไปถึงจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่ง ประชากรส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านการประมงทรุกโทรม และการเปลี่ยนแปลงของราคาน้ำ อีกทั้ง การที่น้ำทะเลแทรกซึม ก่อให้เกิดปัญหาแก่การเพาะปลูก จึงเป็นเขตที่เศรษฐกิจทรุกโทรม
2. เขตเกษตรดั้งเดิม (Mature Sub-Region) เป็นเขตที่ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูก ข้ำเป็นหลัก แถบจังหวัดสุพรรณบุรี และบริเวณที่ปลูกพืชผักผลไม้ ในอำเภอคำเนินสะควก และอำเภอ บางแพ จังหวัดราชบุรี รวมทั้งบริเวณพื้นที่ที่รับการกระจายตัวทางด้านอุตสาหกรรม การพาณิชย์ และบริการจากกรุงเทพมหานคร แถบจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผลประโยชน์ ส่วนใหญ่ยังอยู่ในกรุงเทพมหานคร
3. เขตขยายตัวทางเศรษฐกิจ (Expanding Sub-Region) เป็นเขตที่อยู่ในบริเวณ ตอนกลางของภาคที่มีการปลูกอ้อย และมีโรงงานน้ำตาลมากในจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม และ จังหวัดราชบุรี รวมทั้งบริเวณที่มีการปลูกสับปะรด และอุตสาหกรรมแปรรูปสับปะรด ที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เขตนี้เป็นเขตที่มีอัตราการขยายตัวทาง เศรษฐกิจสูง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายการผลิต
4. เขตบุกเบิกบริเวณป่าเขา (Mixed Upland Sub-Region) เป็นบริเวณป่าเขา สูงด้านทิศเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงเหนือของภาค การอพยพของประชากรมาในเขตนี้สูง เนื่องจากแรงจูงใจในด้านการกิจกรรมเหมืองแร่ และการบุกเบิกที่ดินเพื่อทำการเกษตร พืชผลที่ปลูกใน บริเวณนี้ ได้แก่ พืชไร่ (ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวฟ่าง และละหุ่ง) ประชากรส่วนใหญ่ ยังยากจน

ในระยะแรกนี้ รัฐบาลเน้นที่จะพัฒนาเขตขยายตัวทางเศรษฐกิจก้าวหน้าเป็นอันดับแรก ซึ่ง ได้แก่ พื้นที่ของจังหวัดตอนกลางของภาค คือ จังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และจังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ จะเห็นได้ว่าจังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงสุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งเป็นโครงสร้างหินเก่า มีแหล่งแร่ธาตุ ป่าไม้ อีกทั้งบริเวณริมแม่น้ำยัง เป็นแหล่งวัตถุดิบทางการก่อสร้างที่สำคัญ คือ มีแหล่งทรายขนาดใหญ่ การคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานคร สะดวกทั้งทางถนนและทางรถไฟ เป็นจังหวัดที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงสุดในภาค และได้ดูแลการย้ายถิ่นของประชากรสูงสุดในภาคด้วย สำหรับทางเศรษฐกิจ จังหวัดกาญจนบุรี มีผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมสูงสุดในภาค เป็นที่ตั้งของโรงงานน้ำตาลขนาดใหญ่ถึง 11 โรง และมีอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดราชบุรี จากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 5 กำหนดบทบาทให้จังหวัดกาญจนบุรีนั้น ก็หมายความว่า จังหวัดกาญจนบุรีจะต้องทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาภาคในระดับรองลงมาจากเมืองหลัก เป็นพื้นที่ที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างเมืองหลัก และเมืองเล็ก ๆ ในภาค ให้พัฒนาไปโดยสอดคล้องกัน ดังนั้น จังหวัดกาญจนบุรี จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาอุตสาหกรรม